

KOE FAKAMATALA NI MA'AU MOHO FAMILI

Hospital Palliative Care Service (HPCS)

Koe ha 'ae tokanga'i fakafiemalie?

Koe tokanga'i fakafiemalie koe poupou ia ma'au pea moho famili lolotonga 'oku ke puke lahi, pe koe fa'ahinga puke 'oku ta'epau pe teke toe sai.

Koe taimi faingata'a 'eni pea 'oku lahi 'ae ngaahi me'a 'oku ne uesia, ka ko hono fakafiemalie'i koe mo 'oatu 'ae poupou kiate koe mo ho famili 'oku lava ke hoko koe fakalelu moe fakanonga ki ho'o faingata'a'ia.

Koe tokanga'i fakafiemalie 'oku fa'a tokoni lahi ia 'i hono 'ilo pe koho puke 'e 'ikaike toe sai—hange koeni, 'ihe taimi pe 'oku ke 'ilo 'ae me'a 'oku hoko, pe koe lolotonga 'ae fai ho ngaahi faito'o 'aia 'e tokoni ke toe fakaloloa atu ho'o mo'ui. Ka 'oku 'iai 'ae tokoni koeni ke poupou atu mo fakanonga 'ihe taimi 'oku mahino 'e 'ikai ke toe felave ha me'a.

Ko kinautolu eni 'oku 'aonga kiai 'ae ngaue tokanga'i fakafiemalie:

- Kalasi kanisa 'oku 'ikai ke toe lava ke sai kiha fa'ahinga faito'o (neongo 'e kei fai pe 'ae ngaahi faito'o kehekehe, hange koe hulu, pe folofo'i'akau pe huhu ke fakasi'isi'i 'ae kanisa)
- Koe ngaahi puke 'oku fakautuutu pe neongo 'ae 'oatu 'ae ngaahi faito'olelei taha, hange koe fa'ahinga niumonia koe 'emphysema', koe fa'ahinga mahaki mafu koe 'heart failure', koe ta'emahino fakae'atamai(dementia), moe ngaahi puke 'oe kofuua pe koe palopalema 'oe 'ate.

'E anga fefe a 'emau tokoni atu?

'Oku malava 'ehe kau ngaue tokanga'i fakafiemalie 'ae CCDHB 'o 'oatu ha tokoni moe poupou 'ihe ngaahi taimi kehekehe. Mahalo koe ngaahi taimi eni te nau ala tokoni atu ai:

- 'Oku fakatupunga 'e ho'o puke 'ae faingata'a'ia hange koe langa, nounou 'oe manava, pe koe ongo'i tokotoka kovi pe lua.
- 'Oku faingata'a'ia 'a ho'o fakakaukau moho loto loto 'ita lahi 'ihe me'a 'oku hoko, loto mamahi, hoha'a pe ongo'i mafasia lahi.
- 'Oku toe hoko foki moha ngaahi toe palopalema makehe 'i ho'o mo'ui, 'ihe ngaahi me'a hange koe fekau'aki moe hoa moe fanau, palopalema fekau'aki moe ngaue pe koe palopalema faka e pa'anga.
- 'Oku ke fehangahangai moha ngaahi me'a mahu'inga pea mo faingata'a ka kuo pau ke fai kiai ha'o tu'utu'uni pe fili.

- 'Oku ofi 'aupito ke 'osi 'a ho'o mo'ui, pea 'oku tu'unuku mai 'a mate. Koe taimi eni 'oku malava ke mau tokoni atu ai ke fakanonga mo poupou kia koe pea moho famili kae 'uma'a ho kainga

Koe timi tokanga'i fakafiemalie

Ko kimautolu koe timi 'oku kau kiai 'ae kau toketa mataotao moe kau neesi 'aia 'oku mau ngaue meihē falamahaki Uelingatoni. 'Oku lahi 'aupito 'a 'emau taukei, 'ilo makehe, moe maheni ngaue 'ihe tokoni kihe ngaahi palopalema 'oku tupu mei he ngaahi puke fakatu'utamaki.

'E anga fefe ha'o fetu'utaki mo kimautolu?

- 'E lava pe keke kole kihe timi 'oku nau tokanga'i koe, ke nau fetu'utaki mai kiate kimautolu fekau'aki mo koe
- Kapau teke fakangofua ho famili kenau fai mai 'ae fetu'utaki mo kimautolu fekau'aki mo ho'o fiema'u
- 'E malava pe ke 'eke atu 'ehe kau toketa pe koe kau neesi pe 'oku ke fiema'u 'a 'emau tokoni moe poupou.

Te mau sio fakaku nai kia koe?

Te mau lava pe 'o sio kia koe lolotonga 'a ho'o 'ihe falemahaki, 'ihe 'aho Monite kihe Falaite 'ihe vaha'a taim 9(hiva) pongipongi moe 4(fa) efiafi.

'Oku mau fa'a lava pe 'o sio kiha taha 'i he vaha'a taimi 'oe 'aho ngaue 'e taha mei he taimi 'oku fai mai ai 'ae fetu'utaki kia kimautolu.

'Oku 'ikai te mau 'a'ahi kihe ngaahi 'api nofo'anga, ka te mau lava 'o fetu'utaki moe ngaahi ngaue'anga tatau pe mo kimautolu, ka 'oku nau lava kinautolu 'o 'a'ahi kihe ngaahi 'api, kapau koe tokoni 'oku ke fiema'u 'e fai atu ia ki 'api.

Koha ngaahi fehu'i 'oku fa'a 'eke fekau'aki mo kimautolu**Ko kimoutolu mei ha hospisi (hospice)?**

'Ikai. Koe konga pe kimautolu ia 'oe falemahaki, pea 'oku mau mavahe 'aupito pe kimautolu ia meihē hospisi (hospice). Ko ho'o sio kiate kimautolu, 'oku 'ikai ke 'uhinga ia kuo fakafehokotaki koe kihe hospisi. Kaikehe, kapau leva 'oku ke fie'ilo lahi ange kihe sevesi 'ae hospisi, pe 'oku ke loto ke fakahoko koe kihe hospisi, 'e lava pe ke fakamatala atu 'e ho'o timi 'ihe falemahaki pe ko kimautolu fekau'aki moe hospisi.

Kapau teu sio kihe hospisi, 'e ta'ofi nai ai 'ae ngaahi faito'o 'oku lolotonga 'omai kia au?

'Ikai 'aupito. Kapau 'oku tokoni kia koe 'ae ngaahi faito'o 'oku lolotonga 'oatu, 'e kei hokohoko atu pe. 'Oku mau fa'a 'oatu pe ha ngaahi fokotu'u 'e ala tokoni ke fakafaingofua ange mo fakanonga ange kia koe 'o ngaue fakataha pe mo ho'o faito'o lolotonga.

Kapau teu sio kia kimoutolu, 'oku 'uhinga nai eni 'oku tu'unuku mai 'a mate?

'Oku mau 'i hen'i ke tokoni atu ke fakalakalaka 'a ho'o fiemalie mo 'oatu 'ae poupou te mau ala lava. Ko 'emau sio kia koe 'oku 'ikai ke makatu'unga ia 'i ho'o meimeei mate, ka 'oku makatu'unga ia 'i ho'o tefeto'i fiema'u 'ihe taimi koia.

Ko ha ngaahi fehu'i 'oku ke fie 'eke mai kia kimautolu:

Founga ke fetu'utaki mo kimautolu

Department: Palliative Care Service

Level 6, Grace Neill Block
Wellington Regional Hospital

Ko 'emau fika telefoni: (04) 806 2602

Ko 'emau e-mail: palcare@ccdhb.org.nz

'Oku mau tali lelei 'aupito ha'o poupou pe fakaanga fekau'aki mo 'emau ngaue. 'Oua teke mamae keke fetu'utaki mai.

